

Ten geleide

Diagnostisering en wetenschappelijk onderzoek van stem-, spraak- en taalstoornissen zijn van oorsprong een medische en paramedische aangelegenheid. In deze traditie had de klinische bemoeienis van niet-medische academici, zoals psychologen en pedagogen, vooral betrekking op achtergronden van de spraak- en taalstoornis of de gevolgen ervan voor iemands functioneren in het dagelijks leven, maar niet op de stoornis zelf. De niet-medische academicus vervulde hoofdzakelijk een ondersteunende functie.

De afgelopen 10 tot 15 jaar hebben zich hierin fundamentele veranderingen voorgedaan. De pedagoog, psycholoog, spraakpatholoog, taalkundige en neuro-linguïst hebben meer verantwoordelijkheid gekregen in het klinisch beslissingsproces, hetgeen een directe weerslag heeft in de patiëntenzorg. Voorts zijn de niet-medische academici zich meer inhoudelijk gaan bezighouden met de psychologische en cognitieve aspecten van de stoornis zelf. Daarbij weten zij zich in toenemende mate ondersteund door ontwikkelingen in de wetenschappelijke modelvorming vanuit hun basisdiscipline.

In de loop van de jaren zeventig zijn experimentele psychologie, psycholinguïstiek en taalkunde -waaronder fonetiek en later informatica en neurolinguïstiek- zich in toenemende mate gezamenlijk gaan verdiepen in de cognitieve architectuur van taal- en spraakproductie en -perceptie. De aldus groeiende multi-disciplinaire aanpak heeft een stroomversnelling teweeggebracht in het onderzoek naar de processen die aan taal- en spraakstoornissen ten grondslag liggen, en heeft geleid tot verdieping van het vakgebied. Zeker niet in de laatste plaats werden deze ontwikkelingen in gang gezet door het psycholinguïstisch onderzoek van dyslexie en afatische stoornissen. Een doorbraak op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek vormde de subsidiëring door NWO van het afasiezwaartepuntproject op het Max-Planck Instituut in Nijmegen. Zowel door overlapping van het interessegebied, als door de praktische noodzaak patiënten als proefpersonen in de experimenteerruimte te krijgen, heeft deze impuls in een vroeg stadium de medische wetenschap meegetrokken.

Behalve de vraag naar gehoor, anatomie en functionaliteit van de spraakorganen, en onderliggende neurologische architectuur benadert de stem-, spraak- en taalpathologie als vakgebied de pathologie nu ook vanuit een psycholinguïstische optiek. Vanuit deze optiek worden vragen opgeroepen als: Welke cognitieve processen verlopen afwijkend? Wat is het effect van een perifeer defect (gehoorstoornis, structurele afwijking van spraakorganen, spierziekte) op de taal- spraakontwikkeling? Hoe kunnen informatieverwerkingsprocessen worden beïnvloed, en wat is het effect van een behandeling op deze processen?

De ontwikkelingen in de theorievorming en de wetenschappelijke herstructurering van de benadering van kinderen en volwassenen met een stem-, spraak-, of taalstoornis hebben geleid tot samenwerkingsverbanden tussen verschillende disciplines en tussen universiteiten. Bij deze samenwerking zijn binnen de universiteiten multi-disciplinaire onderzoekscentra, instituten fonetiek en afdelingen taalwetenschap betrokken en daarnaast inter-disciplinaire wetenschappelijke onderzoekscentra. Door deze ontwikkeling is een groeiende behoefte ontstaan aan uitwisseling van informatie uit de verschillende wetenschapsgebieden. Dit betreft enerzijds de communicatie tussen de verschillende bij dit vakgebied betrokken wetenschappelijke disciplines, anderzijds de vraag naar uitwisseling van informatie tussen onderzoekers en klinici. Het bijhouden van de internationale vakliteratuur op het gebied van het eigen deelspecialisme is een hierbij een absolute noodzaak. Daarnaast bestaat de behoefte breed geïnformeerd te worden omtrent de wetenschappelijke activiteit in Nederland en België.

Teneinde aan deze informatiebehoefte te voldoen is na een lange periode van voorbereidende activiteiten het nieuwe Nederlandstalige tijdschrift STEM-, SPRAAK- EN TAALPATHOLOGIE opgericht. De kernredactie wordt gevormd door P.P. Devriese, S.M. Goorhuis-Brouwer, B. Maassen, S.J. van der Meulen, Ph. Paquier, H.F.M. Peters en E.G. Visch-Brink. Het redactiesecretariaat wordt gevormd door H.F.M. Peters en B. Maassen. De kernredactie wordt bijgestaan door een redactieraad waarin specialisten uit de verschillende pathologiegebieden en vertegenwoordigers uit de verschillende relevante disciplines zitting hebben. Bij de samenstelling van de redactieraad is getracht zoveel mogelijk de verschillende universiteiten en onderzoekscentra in Nederland en België hierin vertegenwoordigd te krijgen. De spontane welwillendheid van degenen die benaderd werden om hieraan mee te werken illustreerde voor de initiatiefnemers de behoefte aan dit tijdschrift. De taak van de leden van de redactieraad bestaat eruit aangeboden artikelen inhoudelijk te beoordelen en de kernredactie te adviseren over plaatsing in het tijdschrift. Vanuit het lopend wetenschappelijk onderzoek op het gebied van stem-, spraak- en taalpathologie of direct daaraan gerelateerd fundamenteel onderzoek is uit een inventarisatie gebleken dat een dusdanig aanbod aan kopij te verwachten is dat een interessant tijdschrift in het verschiet ligt.

Het tijdschrift beoogt door publikatie van originele, wetenschappelijke bijdragen op het gebied van stem- spraak- en taalpathologie een forum voor onderzoekers in het Nederlands sprekend taalgebied te creëren. Zoals eerder genoemd bewegen zich op het gebied van stem-, spraak- en taalpathologie onderzoekers met een uiteenlopende wetenschappelijke en klinische achtergrond zoals fonetiek, psychodiagnostiek, neurologie, neuropsychologie, keel-, neus- en oorheelkunde, orthopedagogiek, psycholinguïstiek, algemene taalwetenschap en klinische linguïstiek. Het tijdschrift beoogt de interdisciplinaire, kritische observatie van onderzoeksresultaten en theoretische ontwikkelingen te bevorderen. Teneinde een zo breed mogelijke groep van betrokkenen aan te spreken zullen publikaties betrekking hebben op:

Theoretische ontwikkelingen. Het ligt in de bedoeling van de redactie om door middel van overzichtsartikelen recente ontwikkelingen in specifieke pathologiegebieden te signaleren. Hiervoor zullen door de redactie regelmatig deskundigen worden uitgenodigd om over de theoretische ontwikkelingen te schrijven. Er zal naar worden gestreefd om voor elk pathologiegebied in een cyclus van 2 tot 3 jaar door middel van een of meer overzichtsartikelen een "state-of-the-art" te geven in dat gebied.

Fundamenteel onderzoek. De publikaties op dit gebied betreffen in eerste instantie empirisch onderzoek dat van belang is voor theoretische ontwikkelingen op het gebied van stem-, spraak- en taalpathologie.

Klinisch-wetenschappelijk onderzoek. Dit betreft vooral publikaties over empirisch onderzoek dat van belang is voor de diagnostiek en therapie in specifieke stoornisgebieden in de stem-, spraak- en taalpathologie. Onderzoekingen op het terrein van evaluatie van diagnostische methoden en therapieën zullen hier een belangrijk deel van vormen.

Technieken en methoden van onderzoek. Hieronder vallen vooral publikaties die tot doel hebben om nieuw ontwikkelde onderzoeksmethoden en technieken tussen onderzoekers uit te wisselen, alsmede wetenschappelijke onderzoeksmethoden voor klinisch werkenden toegankelijk te maken.

Berichten. De nieuws waarde van het tijdschrift zal worden verhoogt door actuele informatie uit verschillende bronnen op te nemen. De rubriek zal onder andere verslagen van congressen en conferenties en boekbesprekingen bevatten, alsmede aankondigen van congressen, conferenties en symposia.

De Uitgeverij Swets & Zeitlinger die het tijdschrift uitgeeft heeft een grote ervaring op het gebied van tijdschriftuitgaven. Hun verworvenheden in de Nederlandse uitgeverwereld staan borg voor een goede vormgeving en verspreiding van dit tijdschrift. Het tijdschrift zal vier maal per jaar verschijnen met een omvang van 64 pagina's per nummer.

Als kernredactie hopen wij uiteraard dat het tijdschrift een grote lezersgroep zal bereiken en zijn forumfunctie op vruchtbare en inspirerende wijze zal vervullen.

Het eerste nummer

Het eerste nummer begint met een theoretisch artikel op het gebied van afasie door *Hagoort*. Dit artikel vormt het eerste van vier artikelen van verschillende auteurs die gezamenlijk een overzicht zullen geven over de belangrijkste theoretische ontwikkelingen op het gebied van afasie gedurende de laatste 10 jaar. Door *Hagoort* van het Max-Planck-Institut für Psycholinguistik in Nijmegen is de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de deelprocessen die een rol spelen in de lexicale verwerking. In zijn artikel wordt in een algemeen theoretisch kader besproken hoe lexicale toegang, selectie en integratie in de lexicale verwerking bij verschillende afasievormen een rol spelen.

Het artikel van *Wijnen* betreft een fundamenteel-theoretisch onderzoek naar de processen die een rol spelen in het ontstaan van ontwikkelingsniet-vloeiendheden. In het onderzoek wordt het niet-vloeiendheidsgedrag van twee jonge kinderen over een periode van negen maanden met elkaar vergeleken. De resultaten geven aan dat beide kinderen een verschillend niet-vloeiendheidspatroon vertonen hetgeen door de auteur geïnterpreteerd wordt als verwijzend naar verschillende soorten planningsproblemen.

Het artikel van *Goorhuis-Brouwer* beschrijft een klinisch onderzoek waarin wordt nagegaan in hoeverre een verstoorde ouder-kind interactie bij taalgestoorde kinderen op zich staat, dan wel wordt opgeroepen door de bij het kind aanwezige taalstoornis.

Het laatste artikel, van *Dejonckere*, gaat over de toepassingsmogelijkheden van electromyografie bij de diagnostiek van stem- en spraakstoornissen. Ingegaan wordt op de grondprincipes van deze meettechniek, de signaalinterpretatie, alsmede de klinische indicaties voor EMG.

Namens de kernredactie

H.F.M. Peters

B. Maassen